

1. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและบทบาทของไทย

1.1 ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ภูมิหลัง

- อาเซียนได้ดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ปี 2552-2558 ซึ่งได้รับการรับรองที่การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ชะอำ-หัวหิน ในปี 2552 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการรวมตัวเป็นประชาคมที่มีสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคง มีความเจริญรุ่งเรืองของเศรษฐกิจและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในปี 2558
- ประเทศสมาชิกอาเซียนได้จัดทำแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงฉบับใหม่ (2559-2568) เพื่อวางแนวทางในการดำเนินงานความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ สำหรับในอีก 10 ปีข้างหน้า เพื่อต่อยอดและสานต่อความร่วมมือที่อาเซียนได้ทำอยู่แล้วให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น พร้อมทั้งมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบายของอาเซียน
- แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. 2025 มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่
  - (1) การเป็นประชาคมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ (rules-based) มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-centred)
  - (2) การเป็นประชาคมที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาความมั่นคงทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการของความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (comprehensive security)
  - (3) การรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงในภูมิภาค
  - (4) การมีสถาบันและกลไกอาเซียนรวมถึงสำนักงานเลขาธิการอาเซียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถานะล่าสุด

- ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการที่นครนียงอร์ก เมื่อเดือนกันยายน 2558 ได้พิจารณาร่างแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. 2025 และได้แจ้งให้ความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษร (ad referendum) แล้วก่อนที่จะเสนอให้ผู้นำอาเซียนรับรองแผนงานฯ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 ในเดือนพฤศจิกายน 2558 โดยแผนงานฉบับใหม่นี้ เริ่มใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2559 จะทบทวน ทุก 2 ปีโดยเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน และรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนจะทบทวนทุก 5 ปี

บทบาทของไทย

- ประเด็นที่ไทยมีส่วนร่วมผลักดันในการยกร่างแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนฉบับใหม่ ได้แก่

1.1 การสร้างเสถียรภาพของภูมิภาค และความมั่นคงอย่างครอบคลุม (comprehensive security) ที่ไม่เพียงแต่เน้นเรื่องความมั่นคงทางทหารเท่านั้น แต่รวมถึงการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่อาจมีมากขึ้นซึ่งเป็นผลจากการรวมตัวและความเชื่อมโยงมากขึ้นในภูมิภาค อาทิ การบริหารจัดการชายแดน การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านอาชญากรรมภายในอาเซียน การป้องกันและ

แก้ไขปัญา การค้ามนุษย์ การให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดโดยส่งเสริมบทบาทของ ASEAN Ministerial Meetings on Drug Matters และการส่งเสริมบทบาท ASEAN Network of Nuclear Regulatory Agencies (ASEANTOM) เป็นต้น

1.2 การบริหารจัดการชายแดน โดยส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการชายแดน และการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพิจารณาความเป็นไปได้ ในการลาดตระเวนและตรวจพื้นที่ชายแดนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อต่อต้านอาชญากรรม ข้ามชาติ โดยเฉพาะการค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนสินค้า คน และอาวุธ

1.3 การเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล โดยมีความร่วมมือทางทะเลในทุกกระดับ โดยเฉพาะ การต่อต้านโจรสลัด และการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเลของไทย และส่งเสริมให้พื้นที่ทางทะเลเป็นพื้นที่สันติภาพ เสถียรภาพ และความร่วมมือ โดยเคารพ เสรีภาพในการเดินเรือและทางอากาศ และการมีแนวปฏิบัติที่ทุกประเทศเคารพ ซึ่งรวมถึงทะเลจีนใต้

1.4 การส่งเสริมบทบาทของศูนย์ต่าง ๆ ของอาเซียน รวมถึงศูนย์ความร่วมมือที่ตั้งหรือ จะจัดตั้งในประเทศไทย ได้แก่ (1) สำนักงานประสานความร่วมมือด้าน ยาเสพติดอาเซียน (ASEAN-NARCO) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่าง เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานบังคับใช้ กฎหมาย และ (2) ศูนย์แพทย์ทหาร อาเซียน (ASEAN Centre of Military Medicine – ACMM) เพื่อเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

1.5 การส่งเสริมธรรมาภิบาล การต่อต้านการทุจริต และการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยให้อาเซียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างครอบคลุมทั้งในระดับประเทศ ผ่านการปรับปรุงกฎหมาย ภายใน และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันที่เกี่ยวข้อง และระดับภูมิภาค โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริต เช่น South East Asian Parliamentarians against Corruption (SEA-PAC) การสนับสนุนภาคส่วนต่าง ๆ ให้ส่งเสริมธรรมาภิบาล การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบัน ด้านสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศ การสนับสนุนบทบาทของ ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) ในการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียน และกับสหประชาชาติและองค์กร ด้านสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคอื่น เพื่อส่งเสริมมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนในอาเซียน และการบูรณาการ เรื่องสิทธิมนุษยชนเข้ากับการดำเนินงานของทั้ง 3 เสาความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

1.6 การสร้างความเป็นแกนกลางของอาเซียนในทุกระดับ การให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์เดียวกัน (common vision) เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในภูมิภาค การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกที่อาเซียนมีบทบาทนำ (ASEAN-led mechanisms) เช่น East Asia Summit การมีท่าทีร่วมกันต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งในระดับ ภูมิภาคและระดับโลก และการสนับสนุนซึ่งกันและกันในเวทีระหว่างประเทศ เช่น การสนับสนุนผู้สมัครอาเซียน ในการเลือกตั้งในตำแหน่งสำคัญ โดยสอดคล้องกับข้อเสนอของไทยในเอกสาร “ASEAN Centrality and Strategic Approach to the Future Regional Architecture” ซึ่งที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อเดือนเมษายน 2558 รับทราบและมอบหมายให้มีการดำเนินการต่อไป

1.7 การเสริมสร้างความเข้มแข็งเชิงสถาบัน (institutional capacity) ให้แก่อาเซียนในแผนงาน APSC เป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากเห็นว่า ความเข้มแข็งของสำนักเลขาธิการอาเซียน เป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จของประชาคมอาเซียน ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องกับข้อเสนอของไทยและได้ย้าให้มีการนำข้อเสนอแนะของคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สำนักเลขาธิการอาเซียนและการทบทวนองค์กรต่าง ๆ ของอาเซียน (High Level Task Force on the Strengthening of the ASEAN Secretariat and Reviewing the ASEAN Organs) ซึ่งได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 25 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2557 ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทั้งสามเสา (เสาการเมืองและความมั่นคง เสาเศรษฐกิจ และเสาสังคมและวัฒนธรรม)

1.8 การส่งเสริมให้อาเซียนเป็นประชาคมที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม (inclusive) ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ รวมถึงองค์กรภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างประชาคมอาเซียน และการดำเนินงานของอาเซียนต่อไปในอนาคตจะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

Suggested Talking Points

- Since its adoption in 2009, the ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint has served as a roadmap and provided timeline to establish the APSC by 2015. The implementation of the APSC Blueprint demonstrates ASEAN's commitment to realize a community of peace, security and stability, economic growth, as well as to place the well-being, livelihood and welfare of the peoples at the centre.
- The establishment of an ASEAN Community by the end of 2015 has opened up a new chapter for further deepening the integration process to pursue a more rules-based, people-centred ASEAN Community.
- The APSC Blueprint 2025 sets framework of cooperation building upon what we achieved in 2015. It embraces a comprehensive security approach in order to address the threats and challenges that may arise from enhanced connectivity and integrated community; including transnational crime, terrorism, drug trafficking, people smuggling, irregular migration, climate change and border management.
- While we are enhancing our capacity to address traditional as well as non-traditional security, the new APSC Blueprint also places high importance to human security. We will work together to ensure that our peoples will fully enjoy human rights and fundamental freedom. This cannot be achieved if we are not promoting, protecting and mainstreaming human rights into all pillars of the ASEAN Community.

- In addition to this, APSC Blueprint 2025 envisions ASEAN Community that fully adheres to ASEAN fundamental principles, shared values and norms. In this regards, we will strengthen our unity and cohesiveness to build a more democratic, transparent and inclusive community.

*****

กองการเมืองและความมั่นคง

กรมอาเซียน

พฤษภาคม 2558